

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

ICHKI KASALLIKLARNI ANIQLASHDA QO'LLANILADIGAN USULLAR

Mamajonova Navbahor

Toshkent pediatriya tibbiyot instituti

3-kurs davolash ishi fakulteti talabasi

Ilmiy rahbar: Ikromova Aziza

Aannotatsiya:

ushbu maqolada ichki kasalliklar ta'rifi, turlari, ichki kasalliklar bo'yicha konsultatsiya va uning ahamiyati hamda ichki kasalliklarni aniqlashda qo'llaniladigan usullar xususidagi fikrlar berilgan.

Kalit so'zlar: ichki kasalliklar, interrogatio, inspectio, palpato, percussio, auscultation, yurak-tomir tizimi, nafas, hazm a'zolari, qon, moddalar almashinuvi, jigar, buyrak.

Аннотация:

В этой статье дается определение внутренней болезни, ее типы, консультации по внутренней медицине и ее важность, а также мнения о методах, используемых для диагностики внутренней болезни.

Ключевые слова: внутренняя медицина, интеррогация, осмотр, пальпация, перкуссия, аускультация, сердечно-сосудистая система, дыхание, органы пищеварения, кровь, обмен веществ, печень, почки.

Aannotation:

this article provides insights into the definition, types, Internal Medicine consultation and its importance, and the methods used to identify internal diseases.

Keywords: internal diseases, interrogatio, inspectio, palpato, percussio, auscultation, cardiovascular system, breathing, digestive organs, blood, metabolism, liver, kidney.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

KIRISH

Ichki kasalliklar bo'yicha konsultatsiya - bu ichki organlarning holati va buzilishlarini tekshirish, shuningdek, bemor azob chekishi mumkin bo'lgan ichki kasalliklarni aniqlash uchun o'tkaziladigan tekshiruv protsedurasi. Konsultatsiya natijalari bemorning ahvoriga qarab davolash turini aniqlash va rejalashtirish uchun ishlatiladi.

Ichki tibbiyot - bu turli xil tibbiy sharoitlar yoki inson organizmidagi ichki organlarning ishlashiga va ishiga ta'sir qiluvchi kasalliklar bilan shug'ullanadigan tibbiyot ixtisosligi. Ichki kasalliklarga ixtisoslashgan shifokorlarni ichki kasalliklar bo'yicha mutaxassislar (Sp.PD) yoki internistlar deyishadi. Ichki kasalliklar bo'yicha konsultatsiyaning asosiy maqsadi turli xil ichki kasalliklarni aniqlash, davolash va oldini olishdir.

Quyida ichki kasalliklar bo'limining ayrim bo'linmalari (kichik mutaxassisliklari) va kasallik turlari ko'rib chiqilgan:

- **Allergiya immunologiyasi (Sp.PD-KAI)**, ya'ni allergiya va immunitet tizimining buzilishi bilan shug'ullanadigan ichki tibbiyot bo'limi. Kasalliklarga misollar: astma, allergik rinit.
- **Gastroenterohepatologiya (Sp.PD-KGEH)**, ya'ni ovqat hazm qilish tizimi va jigar kasalliklari bilan shug'ullanadigan ichki kasalliklarning bo'limi. Kasalliklarga misollar: gastrit, gepatit va pankreatit.
- **Geriatriya (Sp.PD-KGer)**, qarilik jarayoni tufayli keksa bemorlar boshdan kechirgan tibbiy muammolar bilan shug'ullanadigan ichki kasalliklarning bir bo'limi. Kasalliklarga misollar: demans va artroz
- **Buyrak gipertenziyasi (Sp.PD-KGH)**, ya'ni buyrak va qon bosimi buzilishi bilan shug'ullanadigan ichki kasallikning bir bo'limi. Kasalliklarga misollar: surunkali yoki o'tkir buyrak etishmovchiligi, siydik yo'li infeksiyalari va gipertoniya
- **Tibbiyot onkologik gematologiya (Sp.PD-KHOM)**, qonning buzilishi yoki buzilishi va saraton kasalligi bilan shug'ullanadigan ichki tibbiyot bo'limi. Kasalliklarga misollar: anemiya, leykemiya va limfoma.
- **Kardiologiya (Sp.PD-KKV)**, yurak kasalliklari bilan shug'ullanadigan ichki tibbiyot bo'limi. Kasalliklarga misollar: yurak etishmovchiligi, yurak tomirlari va yurak qopqog'i kasalliklari

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

- **Endokrin metabolik (Sp.PD-KEMD)**, organizmning metabolik jarayonlarini buzish bilan shug'ullanadigan ichki tibbiyotning bir bo'lagi. Kasalliklarga misollar: diabet, qalqonsimon bez gormonlari va yuqori xolesterin
- **Psixosomatik (Sp.PD-KPsi)**, ruhiy kasalliklar tufayli kelib chiqadigan yoki og'irlashadigan kasalliklar turlari bilan shug'ullanadigan ichki tibbiyotning bir bo'limi. Kasalliklarga misollar: irritabiy ichak sindromi
- **Pulmonologiya (Sp.PD-KP)**, ya'ni o'pka organlarining buzilishi bilan shug'ullanadigan ichki kasallikning bo'limi. Kasalliklarga misollar: sil, pnevmoniya va bronxit
- **Revmatologiya (Sp.PD-KR)**, ya'ni bo'g'imlarning buzilishi va otoimmun holatlar bilan shug'ullanadigan ichki tibbiyot bo'limi. Kasalliklarga misollar: revmatoid artrit, tendonit va lupus.
- **Tropik infeksiya (Sp.PD-KPTI)**, umuman tropikada uchraydigan turli xil kasalliklar yoki yuqumli kasalliklar bilan shug'ullanadigan ichki tibbiyotning bir bo'limi. Kasalliklarga misollar: bezgak, fil (xastalik) va dang isitmasi.

ASOSIY QISM

Ichki kasalliklar fani ilmiy asosda Buqrot davridanboshlangan desa bo'ladi, chunki olim yozib qoldirgan kitobda har xil xastaliklarning belgilari sharxlangan. Sharq tabobatini rivojlantirishda bizgacha yetib kelgan Muhammad payg'ambar tabobati bo'lgan «Tibbiy nobiy» asari asos bulgan. Hozir ichki kasalliklarni tashxislash va davolashga bagishlangan 60 dan ortiq Sharq alomalarning yaratgan asarlari hanuzgacha qimmatini yo'qotgan emas. Bu kasalliklarni o'rganishga katta xissa qo'shgan yana bir alloma Abu bakr ar-Roziydir. U ichki kasalliklar fanida, birinchi bo'lib kasallik tarix daftarchasini to'la-to'kis to'ldirishni taklif etgan va bunga katta ahamiyat bergan. XVIII — XIX asrlarda fizik, kimyo, biologiya fanlarining rivojlanishi ichki kasalliklar fanini bevosita o'rganishga yordam berdi. Bu davrda rus olimlari M.Ya.Mudroe, S.P.Botkin, S. G.Obrazsov, V. P. Strajesko, N.D.Lang, A.L.Myasnikov, A.D.Vasilenkolar zamonaviy tekshirish usullaridan foydalanib, ichki kasalliklar fanini rivojlantirishga munosib hissa qo'shganlar.

Kasallikni aniqlash va o'rganish nihoyatda murakkab bo'ladi. Bunda biologiya, anatomiya, fiziologiya, gistologiya va fizika kafedralarida orttirilgan bilimlar katta ahamiyat kasb etadi. Chunonchi, bemorda gastrit kasalligi aniqlansa, me'da shilliq pardasi kasalligi borligi ma'lum bo'ladi. Me'da shilliq pardasi zararlanganda me'da bezlarining shira ishlab chiqarish qobiliyati izdan chiqadi. Bunda me'da shirasidagi

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

kislotalar, fermentlar me'yori buziladi. Xazm qilish a'zolari ishi ham buziladi. Natijada gastrit kasalligi yuzaga keladi. Gastrit nimaligini tasavvur qilish uchun eng avval me'daning asosiy vazifalarini bilish lozim. Chunonchi, ovqat qanday hazm bo'lishi, bunda qanday fermentlar va kislotalar zarurligi shular jumlasidandir. Gastritda hazm qilish jarayoni buziladi, ko'ngil ayniydi, bemor qayt qiladi, me'dada og'riq paydo bo'ladi.

Gastritni keltirib chikaruvchi sabablar bir necha xil bo'lishi mumkin. Markaziy asab a'zolari ishining buzilishi, ovqatni qabul qilish tartibining o'zgarishi, tishlarning to'kilishi shular qatoriga kiradi. Bemor ko'zdan kechirilganda uning umumiy axvoli, ayni paytda har bir a'zosi alohida-alohida ko'riladi va qo'l bilan paypaslanadi. Bemor gastrit kasalligiga chalingan-chalinmaganligini aniqlash uchun bir necha usullar va asbob-uskunalarini qo'llash zaruriyati tug'iladi. Masalan, zond yordamida me'da shirasi, rentgen orqali me'daning shilliq qavati tekshiriladi, fibroskop yuborib esa butunlay me'da shillik qavati ko'zdan kechiriladi, zarur bo'lsa, rasmga olinadi va goho kichik (0,2—0,3 mm) shilliq, qavat kesib olinib, mikroskop ostida uning gistologik tuzilishi tekshiriladi. Bemorning barcha organlari atroflicha tekshiriladi. Masalan, o't pufagi, ko'richak, jigar, buyrak va markaziy asab organlari kasallangan-kasallanmaganligi aniqlanadi. Shunday qilib, shifokor kasallikni aniqlashda murakkab usullardan foydalanadi. Kasallikni aniqlash chog'ida xatolarga yo'l qo'yilishini ham unutmaslik lozim. Afsuski, shifokorlar oliy tibbiyot bilim yurtini bitirgach, o'z ustida mustaqil ishlamaydilar, malakasini oshirmasdan, yangi bilimlarga ega bo'lmaydi. Ma'lumki, hozir yangi-yangi kasalliklar paydo bo'lmoqda (SPID, biriktiruvchi to'qima kasalliklari va b.). Shu bilan birga shifokor kasallikni aniqlash uchun ishlatiladigan har xil yangi laboratoriya usullari va asbob-uskunalaridan unumli foydalanmaydi. Qishlok joylarida mehnat qilayotgan shifokorlarning sharoitlari ayniqsa og'ir bo'ladi, bemor shifokorga o'z vaqtida murojaat qilmasdan, dardini og'irlashtirib qo'yadi. Shunday ekan, shifokor bunday xatolarga yo'l qo'ymasligi lozim.

Kasallikni aniqlashda asosan besh qismdan iborat tekshirish usullaridan foydalaniladi.

1. Bemor shikoyatlarini surab-surishtirish (interrogatio).
2. Bemorni umumiy va xususiy ko'zdan kechirish (inspectio).
3. Bemorning ichki a'zolarini paypaslab ko'rish (palpatio).
4. Bemorning ichki a'zolarini tukillatib ko'rish (percussio).
5. Bemorning ichki a'zolarini eshitib ko'rish (auscultatio).

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Kasallikni aniqlash uchun laboratoriya usullaridan va zamonaviy asbob-uskunalardan foydalanish zarur. Bu usullarni oqilona ishlatish bo'lajak shifokorning mehnatiga va mahoratiga bog'lik. S. P. Botkin «Meditsina fanini o'zlashtirish bilan birga, uni tajribada, ya'ni bemor to'shagi yonida ham to'g'ri qo'llay bilish kerak» degan edi. Bemor dardini to'g'ri aniqlash uchun shifokor ko'p vaqtini kasal to'shagi yonida o'tkazib, ilmiy bilimini boyitadi, tajriba orttiradi. M. Ya. Mudrov ham haqiqiy shifokor bo'lish uchun odam tabobat ilmini yaxshi egallashi bilan birga tajriba, faqat tajriba yo'li bilangina durust natijalarga erisha oladi, deb ta'kidlab o'tgan.

XULOSA

Ichki kasalliklar – ichki a'zolar kasalliklari. Yurak-tomir tizimi, nafas, hazm a'zolari, qon, moddalar almashinuvi, jigar, buyrak va boshqa(lar) a'zolar kasalliklari ichki kasalliklarga kiradi. Ularning mohiyati, paydo bo'lish sabablari, belgilari, qanday o'tishi, oldini olish va davolash usullarini terapiya o'rganadi. Kasallikning kelib chiqish sababi 2 xil: tashqi muhit faktorlari ta'sirida kelib chiqadigan kasallik sabablari-endogen sabablar. Ekzogen sabablar bir necha xil: mexanik sabablar (yaralanish, travmatizm va boshqalar), fizik sabablar (organizmga elektron toki ta'sirida), ximiyaviy sabablar (jangovor zaharlovchi moddalar, sanoat zaharlari, sifatsiz oziq-ovqat va hokazolar).

Ichki kasalliklar haqidagi fan asosiy klinik fanlardan bo'lib, ichki organlar kasalliklarini o'rganadi. Kasalliklarni davolashga kirishishdan oldin ularning kelib chiqishi sabablarini aniqlash muhim ahamiyatga ega. Biologiya fani ta'limotiga ko'ra, organizm tashqi muhit bilan chambarchas bog'langan. Demak, o'zgartirib javob bera olish qobiliyati demakdir. Organizmning reaktivligida nerv sistemasi, birinchi navbatda bosh miya po'stlog'i alohida o'rin tutadi. Kasallikning ro'yobga chiqishida organizmning xususiy reaktivligi (individual reaktivligi) katta ahamiyatga ega. Ba'zi hollarda bir kasallikning o'zi turli organizmda turlicha alomatlar (simptomlar, belgilar) bilan o'tadi. Masalan zotiljam, bir bemorda yo'talish, balg'am ko'chishi, nafas olishning qiyinlashuvi bilan kechsa, boshqasida bu belgilar bo'lmasligi, bemor faqat bosh og'rig'i bilan, ishtahasi yo'qligidan shikoyat qilishi mumkin. Bir bemor jotiljamdan halok bo'lishi, boshqasi esa uni oyoqda yurib, yengil-yelpi o'tkazib yuborishi mumkin. Bu hodisa organizmning kasallikka qarshi kurashish qobiliyatiga va kasallikdan himoyalalanish kuchiga bog'liq. Kasallikning avj olishi esa, uni keltirib chiqargan sabab (etiologiya)ga

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

bog`liq. Kasallik sababini aniqlash uni oldini olish, to`g`ri diagnoz qo`yish va davolashda katta ahamiyatga ega. Bu haqda I.P.Pavlov shunday degan edi: «Kasallikning kelib chiqish sababini aniqlash ning oldini olish va tarqalib ketishga yo`l qo`ymaslik demakdir».

Adabiyotlar

1. K.Baxodirov., K.Yo`ldoshev. Ichki kasalliklar tashxisi va klinikasi. Abu Ali Ibn Sino nomidagi nashriyot. Toshkent.1996.
2. V.A. Galkin. Ichki kasalliklar. T., «Meditsina», 1989.
3. N.M. Kamolov. Ichki kasalliklar, T., 1996.
4. E.Y. Qosimov. Ichki kasalliklar profilaktikasi. T., 1998.
5. G.O.Haydarov, Sh.H.Ermatov. Ichki kasalliklar. T., Abu ali Ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti, 2002.
6. A.Gadayev. Ichki kasalliklar.”Turon zamin ziyo”. Toshkent, 2016.

